

In memoriam

Viire Villandi

15. august 1955 – 3. september 2015

Viire Villandi sündis 15. augustil 1955 Tallinnas luuletaja ja tõlkija Valeria Villandi ja kultuuriajakirjanikust isa Ülo Pootsi perekonnas, vanimana neljast lapsest. Kooliteele Tallinnas järgnesid eesti filoloogia õpingud Tartu ülikoolis (1974–1976). Keeleandeka noorena sai ta juba õpilaspõlves ja hiljemgi assistentitöid Eesti Keele Instituudis, hiljem Eesti Kirjandusmuuseumis ja Tartu Ülikooli raamatukogus. 1975. aastal abiellus ta ajaloolase-etnograafi ja kunstirühmituse “Visarid” liikme Lembit Karuga. Laste sündimine seadis uued kohustused, mis olid talle südamelähedased. Järgnes pikk töösuhe Tartu Ülikooli raamatukogus (1981–1992) ning lühemad tööotsad erinevate ajakirjandusväljaannete ja reklaamibüroode juures. Aastast 1995 asus ta keeleteoimetama Kaitseliidu väljaandeid *Kaitse Kodu* ja *Sõdur*, esimesega oli ta seotud oma surmani.

Viire ja Valeeria Villandi huvid ja soodumused olid lähedased, ent Viire tegi teistsuguseid valikuid. Esmakogu *Kohustuslikud etüüdid* (1983) andis märku andeka luuletaja debüüdist, kuid hiljem kirjutas ta oma lõbuks, kiirustamata ilukirjandust või mälestuslugusid avaldama. Ta oli hea lektor, mitmekülgne tõlkija ja suurepärase suhtleja, kuid eelistas jääda tagaplaanile ja särada väiksemas sõprade seltskonnas. Ametlikud töökohad oli vaid osa Viire Villandi laialdasest tegevusest. Hea keeletaju, sulejooks ja laialdased teadmised toetasid erisuliste kogumike toimetamisel, mille temaatika ulatus käsitööst ajalooliste ülevaadeteni, ilukirjandusest esseistika ja teadustekstideni.

Üheks viimaseks tööks jäi Valeeria Villandi luulekogu *Momentvõtted aegluubis. Luuletused 1968–2015* koostamine ja toimetamine: “Tal on viimased luuletused ikkagi sinna kirjutatud pärast 90. sünnipäeva ja need pole üldse mitte kehvad. Kusjuures tema, poolpime, kirjutab ju ikka ise valgesse kladesse. Saab hakkama.”

Folkloristika ja folkloristidega sidus Viire Villandit huvi ja sõprus. Rahvaluulega tekkis side esimese kursuse arhiivipraktika järel, kuid folkloristikasse nn sisse elamine, selle nähtuste mitmekülsuse ja probleemide haaramine toimus tema jaoks kiiretel 1990. aastatel. Võib-olla paelus teda võimalus aidata ise reaalselt kaasa ennast kehtestava distsipliini arenemisele, osadus arutlustes ja piiride kompamistes, võib-olla oli see aga täiesti temalik appi ruttamine töökoormuse käes murduvale sõbrale. Täiesti hindamatu oli kümnekond aastat vabatahtlikku abi ajakirja *Mäetagused* keeleteotamisel, mitme kogumiku toimetamisel ning erinevate konverentside ja kongresside korraldamisel, samuti MTÜ Eesti Folkloori Instituudi tegevuse korraldamisel.

Aprillikuus läkitas ta ootamatu kirja: “Ma kardan vanaks jäämist rohkem kui surma,” ja jätkas talle omase sihikindlusega, tõrjudes arsti juurde mineku soovitus: “Seal ju ei pääse korraks näitamisega, siis läheb kogu edasine elu arstide kätte. Ja seda ma ei kavatsegi.”

Otsustatud ja täide viidud! Meile jääb üksnes võimalus soovida: “Head teed, armas sõber! Oli rõõm jagada sinuga teekonda!”

Mare Kõiva

IN MEMORIAM

Viire Villandi (August 15, 1955 – September 3, 2015)

The eulogy is written by Mare Kõiva.

In memoriam

Aleksander Heintalu ehk Vigala Sass

31. mai 1941 – 19. august 2015

Augustikuus lahkus meie hulgast 74aastasena Aleksander Heintalu (aastani 1974 Aleksander Rassadkin), kes oli laiemalt tuntud nime all Vigala Sass. A. Heintalu sündis 1941. aastal Tartus ja kasvas üles lastekodus. Tolleaegse tava kohaselt kolisid lapsed vanuse muutudes uude lastekodusse, nii kulges temagi lapsepõlv ja noorukiiga seitsmes erinevas kasvatusasutuses. Meeri lastekodu meenutas ta hiljemgi sooja sõnaga.

Vigala Sass kujundas oma elu algusest lõpuni ise, töökus ja anded suunasid teda hariduse omandamisel ja ametiteel. Ametikoolis metallitreiali kutse omandamise ja kohustusliku armeeteenistuse järel langes valik aiandusele ja põllundusele. Omandanud Räpina Aiandustehnikumis aiandusspetsialisti kutse, jätkas ta õpinguid Eesti Põllumajandusakadeemias agronoomia erialal, mille lõpetas 1981. aastal. Hiljem astus ta sama kõrgkooli kraadiõppesse ja kaitses 1988. aastal venekeelse arvukate lisadega väitekirja *Kuldjuure (Rhodiola rosea L.) agrotehnika Eesti NSV-s*.

1980. aastatel oli tema elukohaks Vigala asula, kus ta hoolitses pargi eest ja andis tunde Vigala tehnikumis. Just sel perioodil sai ta rahva hulgas tuntuks oma arstimisvõimete poolest, võttis vastu patsiente, esines arvukate loengutega alternatiivse arstimise ja taimravi teemadel ning hakkas kasutama nime Vigala Sass, mille juurde ta jäi elu lõpuni.

1980. aastatel alustas Vigala Sass Saaremaal Leisi vallas, Triigi külas täiesti uut elu: hakkas oma kavandite järgi rajama Männisalu talu ja dendroparki koos kultuseplatsiga.

Osalt koostöös Maaülikooliga katsetas A. Heintalu erinevatest maailma piirkondadest pärit taimede kasvatamist, pidades silmas nende tööstuslikku kasutamist toidu- ja ravimtaimedenä ning koostas ise ravimeid. Teda iseloomustas pidev uute teadmiste otsimine, sh süvenemine etnograafilistesse kirjeldustesse, loetud ja õpitud teadmiste rakendamine, inimvõimete piiride otsimine, akadeemilise ja empiirilise ühendamine ning kõige selle loov arendamine.

Vigala Sassi puhul pole lihtsaid seletusmudeleid ega lihtsaid lahendusi. Ta on abistanud tuhandeid inimesi, kes pöördusid tema poole tervisemuredega. Ta oli samas suur uuendaja ja reformaator, kes otsis uusi võimalusi erinevates valdkondades. Alustanud 1980. aastatel loitsude ja rituaalipraktikate uurimist sai temast peagi nende arendaja ja rakendaja. Selles kõiges oli ta esimeste seas, õpetaja ja eeskuju paljudele vaimsete otsingute teel. Vigala Sass oli maausuliste Saarepealse koja liige, aga tal oli oma suhe õigeusu kirikuga, parteiga, paljude arhiivide ja institutsioonidega. Ta mängis kannelt ja oli hea laulja, ta mängis korvpalli ja hoidis ennast igati heas füüsilises vormis, ta oli paljude raamatute autor alates ravimtaime- ja raviraamatutest kuni usundeid sünteesiva loominguni *Estide (tšuuudide) hingestatud ilm* (2001), *Väeraamat* (2007) ja kirjandusliku eeposeni *Kuldmamma* (2003).

Tähtsamast tähtsaim – temast jäi maha sõpru, armastavaid südameid ja toredad lapsed.

Mare Kõiva

IN MEMORIAM

Aleksander Heintalu (May 31, 1941 – August 19, 2015)

The eulogy is written by Mare Kõiva.